

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., $\frac{1}{4}$ an 2 fl. 50 cr., $\frac{1}{2}$ an 5 fl., 1 an 10 fl.
Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., $\frac{1}{4}$ an 3 fl. 50 cr., $\frac{1}{2}$ an 7 fl.,
1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

$\frac{1}{4}$ an 10 franci, $\frac{1}{2}$ an 20 franci, 1 an 40 franci.

Abonamente se fac numai plătindu-se înainte.

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a doua-oră 6 cr.
a treia-oră 5 cr., și timbru de 30 cr.

Redacția și administrația: Strada Poplăcii Nr. 15.

Telefon Nr. 14.

Se prenumără și la poște și la librării.

Epistole nefrancate se refuză. — Manuscripte nu se înapoiază.

Numeri singuratici la 5 cr. se vând la "Tipografia", soc. pe acțiuni.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

Școalele și ajutorul de stat.

I.

Legea despre salar minim al învățătorilor, faimosul articol XXVI, dela 1893, s'a creat pe cum se știe sub masca liberalismului și a unanimității, de fapt însă țintă ascunsă a avut, de a ușura guvernului maghiar calea, prin care să pună mâna pe școalele noastre confesionale și naționale. La aparență legea aceasta ar avea de scop asigurarea sortii bieților muncitori neobosiți în greul ogor al instrucțiunii populare, așa de master tractați până acum. De fapt însă, — și asta e o notă comună a mai tuturor legilor ungurești făcute în era liberalismului — de fapt, zicem, scopul acestei legi era și este, de a găsi cale și moduri, prin care guvernul maghiar stăpânitor peste comorile comune ale țării, să ajungă absolut dispunător asupra școalelor noastre, spre a le dirige cu înțel în ogășa maghiarismului, aceasta fiind comună și vecinică a tuturor opintirilor ungurești.

Știu politicienii maghiari, că mai ales școalele confesionale ale naționalităților sunt acele, care manțin, sădesc și îngrijesc în sufletul generațiilor tinere a acestor popoare nemaghiare comorile scumpe ale unui neam: iubirea de limbă, de moșie și de legea sa. Știu ei, că în aceste modeste locașuri se deschid prin cultură ochii sufletești ai pruncilor poporului nostru spre a-și pricepe rostul în lume și spre a cunoaște și îndrăgi ceea ce alcătuiește sutul de viață a unui popor: limba, originea, tradițiunile, istoria, obiceiurile, moravurile religioase și naționale. Știu ei, că școala și biserica noastră, ori-cât de modeste ar fi ele, sunt puternice forturi ale vieții noastre naționale, de care în deșert s'au isbit până acum toate încercările lor, ce tindeau spre maghiarizarea noastră.

Dar' pe lângă acestea mai știau și mai știu politicienii maghiari, că noi Românii suntem *seraci*. Avem noi slăbiciunea de a fi *seraci*.

Ce au făcut ei?

Cu ajutorul acestei *slăbiciuni* a noastră au încercat ei acum să doboare *țara* noastră, care ascunsă o avem în școalele și bisericile românești, unele terene, ce ne-au mai rămas cât de cât mai la adăpost de loviturile lor furioase.

Ei au speculat la sărăcia noastră și la egoismul speculativ al individului. Au crezut și au zis: „Vom ridica prin lege sa-

lariile învățătorilor. Învățătorii se vor bucura, și atrași de pofta firească după avere mai cu dragoste vor privi spre noi, cari le tindem un traiu mai bogat; ear' susținătorii școalelor nemaghiare, *săraci* fiind ei, nu vor pute suporta aceste salare, și atunci cere-vor dela noi ajutor, și noi li-l vom da în schimbul unor *concesiuni* făcute în favorul gândurilor noastre, ce urmărim”.

Aceasta este psihologia politică a legii despre salariile învățătoresci.

Lucrul e foarte clar și pentru ei și pentru noi.

Se înțelege, că tot așa de clară și evidentă este și *imoralitatea* acestui mod de a gândi și a face.

Statul este îndatorat prin lege a respecta autonomia școalelor noastre, și a le ajutama, *necondiționat*, din budgetul instrucțiunii, la care cu toții contribuim cu obolul nostru.

Ce fac însă guvernanții „*liscerali*” de astăzi? Ei sunt dușmani ai școalelor noastre confesionale din două considerațiuni: și pentru-că sunt *creștinești*, puse sub tutela și inspecțiunea bisericilor noastre, și pentru-că sunt *românești*, naționale.

Fără de lege și exclusiv maghiari fiind guvernanții „*liberali*”, ei vor să ne răpească din mână aceste instituțiuni scumpe ale poporului nostru.

Ca mijloc spre acest imoral scop ei se folosesc, nu de banii lor, ci de banii țării, cari ai noștri ai tuturor sunt, și peste cari ei nu ca proprietari, ci ca administratori sunt puși.

Cu bani, dar' din rodul cruntelor noastre ostenele, vor ei să ne cumpere autonomia și independența școalelor și învățătorilor noștri; cu banii noștri vreau ei să ne despoaie școalele noastre de caracterul lor național și creștin, spre a le preface în oficine de maghiarizare.

Ce avem se facem noi în fața acestor tendințe ascunse în forme legale? Vom spune-o într'un al doilea articol.

Sibiu, 19 Februarie n.

Chestiunea națională în dietă. În ședința de ieri a dietei maghiare s'a atins și chestiunea națională. Deputatul Werner Gyula a atins-o. S'a plăns și a dovedit cu date autentice, că Românii se prea înmulțesc prin părțile locuite de Sași și-i copleșesc pe aceștia cu desăvârșire. Românii se întăresc ear' Sașii stăpânesc, deși întăresc și necesară pentru a paraliza pe Români. Se

mai plânge Werner, că prea multe pământuri ungurești trec în mâna Românilor, ear' lucrul acesta constituie un pericol pentru Sași și pentru statul ungur, pericol care trebuie împedat prin — colonisări.

E cuminte deputatul Werner cu receptul său de colonizare, chemat să contra balanseze cunoscutul recept săsesc. Dar' vorba e, care e mai cuminte, d-sa, ori vestitul Bekscics Gusztáv, care dovedește, earăși cu date autentice, că Românii nu se înmulțesc? Așteptăm lămuriri, că-i prea încurcată treaba. Noi, până atunci însă, mergem înainte, în ciuda lui Bekscics și a lui — Werner.

Jubileul lui Kossuth. Un consiliu de miniștri s'a ținut ieri în palatul prim-ministrului Bánffy. S'a discutat asupra propunerii lui Kossuth Ferencz, referitoare la serbarea jubileului revoluțiunii maghiare. Nu se știe ce hotărâre se va fi luat, se va vedea însă mâine, Sămbătă, când Kossuth și-a lui motiva propunerea, ear' Bánffy îi va răspunde.

Mobilisăm ori ba? De câteva zile circula zvonul, că *se monarhia noastră ar vor să mobilizeze; ba unii contrafrăi au văzut chiar cu ochii cum niște băieți de prăvălie au fost duși la casarmă și înfundate în haine militare. Toate știrile se dovedesc însă de scor-nituri, pentru-că după-cum se anunța în mod oficial, despre o mobilizare, fie și numai parțială a trupelor austro-ungare nu a fost încă vorba la Viena. O credem. Căci de era vorba despre mobilizare, Kossuth ar fi interpellat de mulți în dietă: „Ce e? Mobilisăm ori ba?”*

Dorința Dalmatinilor. În dieta provincială din Zara, deputatul Bianchini și-a exprimat dorința, fără a face însă propunere formală, ca din incidentul serbării jubileului de 50 de ani dela suirea pe tron a Monarhului, dieta Dalmatiei să trimită o adresă M. Sale, în care să-și exprime dorința de a vedea toate țărilor croate, împreunate la oaltă, în interesul și întărirea monarchiei. Tot aceasta o dorește în principiu și deputatul Milici, care însă declară, că planul nu e încă realizabil, din cauza sistemului de guvernament ce domnește acum în Croația.

A înțeles de bună seamă sistemul unic în felul său — unguresc.

Se vedea îmbrăcat în aceeași cămașă lungă — uniformă la toți morboșii — ceea ce fusese de pe fața celor mai mulți, că nu prea are a face cu cine știe cine, erau de sigur niște oameni d'a doua mână, sau după-cum zicea el „de-a doua și de-a treia mână!”

Dar' în fine erau colegi, și ca un jurist radical ținea totdeauna înaintea ochilor „egalitatea de drept”.

Adevărat că „Dreptul roman” un prea îl ținea înaintea ochilor — deși avea să facă din el examen.

Mai răsoia din când în când prin el, ca să nu-i zică cineva că n'a făcut-o nici asta, dar' la dreptul vorbind omul morbos nu prea poate studia, ales când nu prea are nici voe să studieze.

Cu surorile de caritate se mai distragă puțin, dar' puțin, căci prea erau sperioase și nu aveau timp de pierdut numai așa, în povești.

Și asta îl cam supăra!

— La ce-mi fug așa de mine, că știu doar' că n'am să le mănânc — își zicea el năcăjit — și ce-mi trag așa multe de sfânt, că doar' am mai văzut eu călugărițe!

Îi venia, ca e drept, cam greu să le zică „Soră dragă” după-cum le ziceau toți, ales că erau tinere între ele și una — mai ales una era frumoasă. Da, Soror Beatrix era foarte frumoasă!

Sunt oameni cari îți plac dela prima vedere, fie pentru înfățișare sau pentru bună-

Creta.

(P.) Lucrurile se complică în Orient. Trebuie să se complice. O bună piesă teatrală așa trebuie compusă ca să aibă efect. Și aceea-ce se întâmplă în Orient, e adevărată piesă de teatru, o operetă hazlie. Când se va termina, toți vor aplauda și toți vor ride, numai Turcul va plânge.

Pentru-că gluma se face pe socoteala lui.

Se reasumăm pe scurt cele întemplate până astăzi.

Grecia, sătulă de a mai aștepta, ca puterile europene să-i arunce în brațe insula Creta, se decide a o ocupa și anexa singură, cu propriile sale puteri. Știrea se aduce la cunoștință puterilor, ai căror diplomați pun capetele laolaltă și decid în „perfectă înțelegere”, ca să n-o lase să facă acest pas care nu cunoștea cu înțelegerea puterilor. Principele Georgios cu toate acestea își continuă drumul spre Creta, și ajungând aci intră cu trupele grecești în Canea, capitala Cretiei. Nici Turcia și nici puterile mari europene nu-i stau în cale.

Poporul din Creta declară de rupte legăturile cu domnitorul său de până aci și se decretează de supus al regelui din Grecia. Comandantul trupelor grecești amenința il provoacă la supunere cătră noul său domnitor și ridică pretutindenea steagul Greciei.

După-ce s'a finit această scenă, urmează alta. Puterile mari europene intră asemenea în Canea cu 450 de ostași, și zic că ei au ocupat Canea, și că ele au drept asupra Cretiei. Ridică și ele pe la marginile nordice ale insulei steagurile lor, numai așa, ca decorație, și provoacă apoi pe generalul grecesc se înceteze cu ostilitățile. Însă nu zice nime, se iese din Canea și se-și iee drumul cu trupe cu tot, îndărăt spre Atena. Generalul grecesc însă le răspunde, că are ordin dela regele său se ocupe Creta, și dînsul de ordinul regelui său se ține, nu de dorințele puterilor mari europene.

Diplomații pun earăși capetele laolaltă, și găsesc în „perfectă înțelegere” că generalul are dreptate. Un ostaș brav nu poate lucra altcum decât așa cum îi sună ordinul mai înalt.

Trupele puterilor stau întinse la răpauș pe malurile Cretiei, ear' generalul își caută de treabă. Cucereste Creta. E lucru de toți știut, că acela care ocupă mai întâi un bucată de pământ, devine posesorul ei. Grecia a intrat întâiu în

Creta, ea are drept de prioritate asupra ei. Cine vorește să o dea afară din Creta, trebuie să o facă aceasta cu forța, folosind armele și provocând vătăre de sânge.

Ce vor face dar' puterile acum, în situația de față? Se vor pune să scoată pe Greci cu puterea din Creta? De unde! Atunci opereta ar înceta a mai fi operetă, s'ar preface în tragedie, și s'ar sfîrși cu vătăre de sânge. Ear' vătărea de sânge, aci stînt de acord, earăși în „perfectă înțelegere” puterile, cari și-au postat trupele numeroase la marginea nordică a Cretiei, sigur numai pentru aceea, ca să împedecă intrarea trupelor turcești în Creta, nu vor provoca vătăre de sânge, ci vătăre că Sultanul e învoit la toate, vor zice măne poimâne așa: se terminăm actual prim al operetei, și se începem al doilea. Sus! nu la Creta, ci din Creta la — Constantinopol, căci Creta e în bune mâini!

Ocuparea Cretiei prin trupele combinate, compuse din 450 de ostași ai diferitelor puteri mari nu are dar' nici o însemnătate, și nu va avea urmări serioase. Soarta Cretiei e sancționată și sigilată. Nu e mai mult a Turciei. Ea e a Grecilor. Cu învoirea puterilor, și cu învoirea Turciei, trăsă pe sfoară din partea puterilor. Se poate că deocamdată ea va primi numai autonomie și un guvernor creștin, ear' anexarea ei formală la Grecia se va face mai târziu, dar' facă-se în ori-și-ce formă, independența Cretanilor, și scăparea lor de sub jugul turcesc e asigurată.

Puterile, după-ce acum în Creta nu mai au ce, regula”, se vor pune să facă ordine și pace în Constantinopol. Aici se va transpune acțiunea lor.

Eată ce scrie în privința aceasta *Reichswehr*, ziare care stă cam aproape de cercurile dăătoare de ton ale Austro-Ungariei, una dintre puterile mari, interesate poate mai de-aproape în chestiunea orientală:

„Dacă puterile voase să ocrotească și să respecte pacea, trebuie să-și mute punctul de gravitație al acțiunii lor la — Constantinopol. Grecul nu poate să li-se supună. Turcul trebuie să se supună. Tinerul regat grecesc luptă pentru viitorul său. Turcia are simplu să licideze un trecut nelegiuit. Dacă puterile s'ar înțelege, unirei lor li-se poate refuza recunoșterea înoc de pe acuma a Greciei asupra Cretiei, ear' Sultanul va fi silit a abandona o țeară în care guvernul său nu a produs alta decât pustiire și măcelări. Sultanul poate fi silit să stea pe pace. Fru-

FOIȚA „TRIBUNEI”.

O rugăciune

— Novela —

de

SIMIN.

Bine a zis cine a zis, că nu știi ce aduce ziua de mâine. Îți stărimi capul zile deardul, plămădești în gândul tău planuri și visuri și e destul o singură oră să-ți le nimicească toate, sau să-ți le ridice sus, mai sus, la o înălțime despre care tu nu-ți-ai fi putut da mai înainte seamă. Ei, și dacă s'a făcut — s'a făcut!

Mare lucru dacă rămâi uimit la început, dar' te deprinzi în scurt, căci așa-i făcut omul să se deprinză cu toate — și în urma urmelor ți se pare că numai așa s'ar fi putut ori nenorocul e în lume și oamenii sunt și ei în lume — vorba alăuia.

E rău de bună seamă dacă-ți rupe cineva piciorul — dar' în fine dacă s'a rupt s'a rupt și n'ai ce să-ți faci! Cam așa se gândea și Virgil cu piciorul lui. La dreptul vorbind nu era chiar rupt, dar' îl dureau, căci norocul e în lume și oamenii sunt și ei în lume — vorba alăuia.

Om tiner în toată firea, se zăcă el zile întregi

ea un neputincios, și încai de l-ar fi lăsat în chilă lui, dar' îl mai și înfundaseră într'un spital.

— Bine, — mă rog — nu puteam eu sta acasă, întreba îndărăt pe una din surorile de caritate. Și bine călugărițe încurcate și speriate de neastimpul noului oaspe, cercau să-i arete, că acasă nu putea fi așa bine îngrijit, că era lipsă de o continuă grije, și că doctorii vor avea mult de lucru cu piciorul lui.

Așa de blândă și de binevoitoare era vorba surorilor, căt viitorul avocat rămase dumerit deocamdată; vedea și el, că dacă ești în străini trebuie să te mulțumești cu mai puțin și încă să te bucuri dacă îl și și pe acesta. Căci doară nu poți rămâne totdeauna lângă părinți — nu e făcută lumea aceasta așa — și apoi străinii vor fi și ei oameni cu inimă ca și tine, numai să-i cunoști.

O sala mare și curată cu liniștea aceea tristă a spitalelor, pe care numai câte un suspin o întrerupe, „colegii lui de suferință”, câteva surori de caritate și medici și mirosul acela nesuferit de carbol; atăta tot!

Privia la ceilalți morboși cum se adunau cu toții în „sala de conversație” și ti venea să ridă când îi vedea cum schiopătează care de care mai curajos.

Își trecea timpul, așa, rizând de partea comică a lucrului, ca să o uite pe cea tristă.

tatea inimii ce i-se răsfrațe în ochi, fie pentru alte călții, cari tu i-le atribui, și pe cari respectivul nu totdeauna le are de fapt.

Virgil se mira adese-ori că femeia aceea toată numai bunăstare și iubire, să fie de altcum atât de rece, ca-și-când inima ei ar fi fost din peatră, în care nu se răsfrațe nici o privire.

Ea iubia pe toți de o potrivă, sau după-cum zicea Virgil nu iubia pe nimeni, căci nu e cu putință să iubești pe toți oamenii.

Nu-i vorbă favorizat era Virgil, și o știa aceasta fără să se mire.

Începând dela medici până la surorile de caritate, toți îi numiau pe nume, pe când ceilalți morboși nici nu erau oameni, ci numai numeri.

Așa îi treceau zilele la început, schimba din când în când câte o vorbă cu Beatrice, care îi răspundea clipind rușinoasă din ochi.

Și erau așa de frumoși ochii aceia!

Călugărița aceea era o taină taină, să-ți vadă el, voia să pătura o taină ca, să-ți vadă inima, să știe ce a făcut-o să abdică de bucuriile lumii, când era o copilă numai — la tot cazul mai tinere ca el.

Dar' abia schimbau câteva cuvinte, și ea se ducea earăși. „A fost destul, nu e voe să mai vorbim”.

Nu era voe! Asta în-ă-i vorbă! Ca-și-când de aceea ar avea oamenii gură, ca să-și-o țină închisă cât e veacul.

Nu era voe!

Bun! Nu era voe de vorbit, dar' omul pe lângă gură mai are și doi ochi, și ochii de aceea sînt dați, ca să se uite cu ei. Și apoi călugărițe, că-și călugărițe și totuși nu umbra cu ochii legea.

Așa cum era ea, înaltă și palidă, cu înfățișare de sfântă și cu suris de femeie îi făcea nespuse de bine s'o privească, și ochii lui rămăneau duși în urma ei, când ea trecea în cealaltă sală și nu-i mai auzia decât pașii lini, și zăvălul mătănilor, ce-i atrăneau de brâu.

Știa că are să revină, și se cugeta ce să o întrebe când va trece pe lângă el, voia să-și vadă mai deaproape ochii, să-și audă glasul, cu accentul acela dulce — femeiesc.

Și se frământa și se sbătea în gândul lui, cum ar face-o să creadă, că e o prostie să fugă așa de el, și i-ar părea și lui bine, dacă ar avea cu cine să schimbe o vorbă. Și câte-odată se părea că-l înțelege; așa când li-se înclinău din totușele privirile sau ochii ei se opriau fără veste într'un lui.

Dar' nu era Virgil omul, care să știe aștepta — în urma urmelor sufletul în palmă nu-l putea pune.

Și când medicul i-a recomandat să treacă în un alt etajiu, unde va avea mai multă liniște, și va pute să și studieze fiind mai puțin, el primul bucuros și se mută încă în seara aceea. (Va urma).

moasa, falnica escadră a puterilor, care joacă azi în Creta o rolă prea puțin prețuită, poate să dietzeze pacea în Bosfor, chiar și prin simpla sa înfățișare, și poate să forțeze tot ce cere Europa, în conglăsurtoarea sa înțelegere.

Escadră aceasta poate împiedea ori-ce vârsare de sânge pentru Creta, Tesalia și Macedonia, și poate statorni un termen bine-făcător pentru-a puterilor, în fața situației schimbate, să se poată sfătui și uni asupra lucrurilor, cu privire la cari încă nu s'au unit. Această politică de pace, e singură posibilă, pentru susținerea păcii europene. Chestiunea crețensă trebuie dar' deslegată, pentru a se delătura primejdia chestiunii orientale.

Reichswehr vorbește destul de lămurit. Nici nu trebuie să cetească omul printre șire, ca să înțeleagă „politica de pace” a puterilor. O înțelegere ori-ce laic. Puterile voesc să omoare Turcia în mod uman, încet cu încetul, îndopându-o cu medicamente diplomatice. Și ca să o poată face aceasta mai cu înlesnire, voesc să se apropie de inima ei; voesc să-i mute „punctul de gravitație” al acțiunii lor la Constantinopol. Și bietul muribund, în speranța de însănătoșare, primește și înghite toate doftoriile. Ba se simte acum, după-ce a înghițit atâtea hapuri amare, atât de sănătos și de tare pe picioare încât se pune să mai mobilizeze și el o oaste de 80.000 de combatanți! Cu cine vrea să lupte un stat judecat la moarte? Și de unde vrea el să iee banii pentru plădirea astei? Cine mai creditează unui muribund?

Bietul Turc! Ce exemplu viu pentru un alt popor cu un trecut tot atât de „nelegiuit” ca al Turcului, al cărui sfârșit tragic se poate că tot astfel va fi ca și al Turcului — dacă nu se îndreaptă la vreme.

O afacere penibilă.

Sibiu, 19 Februarie n.

Afacerea fondului Jancu este o umbră asupra capului, celor-ce au manifestat fondul, și în cele din urmă asupra tuturor Românilor. Noi am făcut întrebări la timpul său, către cei competenți. Le-am făcut cu toată rezerva și genarea naturală, dar am crezut că va fi destul să o atingem, pentru ca aceia, de cari se leagă sfăcarea, să răspundă spre liniștirea tuturor. Ne-am înșelat. Ei au tăcut. Noi de dragul păcii, și de groaza vreau un scandal am tăcut asemenea, amânând cauza pentru timpuri mai bune.

Acum o nouă fasă se ivește. Vine un ziar ungurese să se amestece „Koložvár” de azi publică un articol: *Unde este fondul pentru monumentul lui Jancu?* Articolul e formulat ca „o epistolă deschisă către „Tribuna” și iscalit „egy adakozó”, adică, chipu — „unul dintre cei-ce au contribuit”.

Autorul expune istoricul colectei, cum au fost pedepși domni: T. L. Albini și Ioan Moța și ordinată confiscarea banilor, și cum ministrul a schimbat sentința și a nimicit ordiul de confiscare. Acum întrebarea e: unde s'au dus banii? (aproape 4000 fl.). „Contribuentul” — ad hoc — crede că întrebarea aceasta e actuală fiindcă, foarte șoade știri circulă, în urma cărora nu e cu neputință, ca unii dintre contribuenți vor chema direct guvernul de stat, ca în puterea dreptului său de supremă inspecțiune să ceară explicări și garanțe cu privire la manipularia și asigurarea fondului.

După acestea „contribuentul” zice, că după-ce „Tribuna” și „Foia Poporului” a făcut colecta și poporul românesc în ele și-a avut garanța că ofertele nu i-se vor nimici — cu toate schimbările de persoane — „Tribuna” și „Foia Poporului” ar avea responsabilitatea, cel puțin morală pentru suma adunată.

„Dacă „Tribuna” nu s'ar declara — încheie omul lui „Koložvár” — e datorită administrației publice se cerceteze ce s'a făcut fondul pentru monumentul lui Jancu?”

Atâtea „Koložvár”. Noi nu suntem dispuși absolut de loc a sta de vorbă cu „Koložvár” în această chestiune. Credem chiar că „egy adakozó” n'a contribuit nici un crucer la fondul lui Jancu; credem, că el este pus la cale numai ca se însceneze un scandal în contul nostru al Românilor peste tot.

Nu putem însă să ne exprimăm indignarea și rușinea ce ne copleşte, ca Români, că o afacere așa de națională, legată de numele celui mai mare erou al neamului nostru a putut să ajungă a fi discutată într'un ziar guvernamental maghiar, în forma în care ea se discută în „Koložvár”. Prevedem chiar cu câtă aviditate vor prinde acei articoli toate ziarele maghiare, dornice de scandal și dornice de a ne prezenta lumii ca pe oameni, cari ne-am profana și memoria pie a celor mai bravi dintre eroii nostri bravi. Nouă ni-e

rușine, că s'a putut ca lucrul să ajungă până la atâtea din neglijența celor datori a da explicații și asigurări despre starea fondului Ni-s'au făcut întrebări din partea Românilor privitor la această cauză, și pentru dragul păcii am tăcut.

Acum însă tăce nu mai putem. *Provocăm pe cei datori cu responsabilitate în această afacere să răspundă, și să nu lase ca o cauză, la care am fortificat cu toată pietatea și entuziasmul nostru național, să poată deveni și numai pe un moment obiect de scandaloase bănueli.*

Parlamentul maghiar.

— Sedința din 17 Februarie. —

Actuala dietă maghiară se poate asemăna cu moara de vânt, care se învîrte mereu, și face sgomot, chiar și atunci când nu s'au grăunțe în coș. Se vorbește în dietă ca la porunceală; dar cum? Curată pleavă spirituală!

În sedința din 17 c. s'a continuat discuția asupra bugetului ministrului de agricultură.

A vorbit deputatul Beldi László, om tînăr (ardelean), care provocându-se la praxa (1) ce o are, constată că soarta micilor economi din Ardeal e cea mai deplorabilă. Însă totuși nu e de desperat; pentru-că pe când averile vindute prin licitație la anul 1881 reprezentau suma de 21 milioane, — cele vindute la anul 1896 au avut o valoare numai de 12 milioane. Laudă guvernul pentru cele făcute până acum pe terenul economic; cere îmbunătățiri pe terenul silvanal și primește bugetul.

Gajári Géza zice că națiunea (gîrește, maghiară. R. „T.”) e desbinată, după confesiuni și după rasă. Întîiu această desbinare trebuie sistată, (R. „T.”), căci numai așa se vor pute valida puterile națiunii. Economii ar trebui să nu le aștepte toate dela stat, ci să facă și ei ceva în interesul lor propriu. Să se constituie în reuniuni. Ar trebui ca dinții să ia în mână ameliorarea sorții lor, și să se facă totodată și comerțianți pentru produsele lor!

Contele Szapáry László vorbește asemenea despre socialism și recunoaște că prin restrîngerea libertății de presă nu s'a putut ajuta nimica. Deslegarea chestiunii aparține mai mult societății decât statului. Când stăpînul va recunoaște odată că are datorită a da muncă deasupra lui, eard muncitorul va veni la convingerea că nu are dreptul se ceară întreaga avere a stăpînului său: socialismul va facea dela sine.

Contele Zichy Jenő face o reasumare a vorbirilor rostite până acum la acest obiect, și constată că valoarea lor este nulă. Zice că leacul socialismului zace în muncă suficientă pe seama lucrătorilor, și aceasta trebuie se o dea atât statul cât și societatea.

După Zichy — opozițional — au mai vorbit alți trei mameluci: Kristoff Jozsef, Kovácsy Sándor și Földváry Miklos; valoarea vorbirilor lor e asemenea — nulă.

„Csárdás”-ul din Oradea-mare.

O parte a tinerimei academice din Oradea-mare, care a avut parte la concertul și petrecerea tinerimei de acolo ne trimite următoarea

Declarațiune.

Oradea-mare, 17 Februarie n.

Onorată Redacțiune!

Mai toate foile române au publicat rapoarte despre concertul arangiat de tinerimea română din Oradea-mare în 2 Februarie a. c. și afară de „Vulturul” — acesta pentru-ce, nu pricepem — toate au desaprobat procedura, prin care s'a făcut, că la petrecerea noastră s'a jucat și draguțul de — csárdás.

Prin acest fapt ne simțim blamați; am așteptat, ca cei cu musca pe căciulă se grăiască; asta n'au făcut-o; dacă ei tac, grăm noi. Subscriji de o parte ca martori la toate cele zise și făcute în lucrul acesta, de altă parte ca încredințați tinerimei, pentru orientarea publicului român și a noastră, întrebăm:

Di Remus Chicin, pe care l'am ales se dispună la muzică și care a știut, că tinerimea deși nu toată, dar' cu majoritate absolută a decis, că la dorința nimerii la nici un cas „csárdás” se nu se joace, — are cunoștință despre aceea, că la al cui mandat s'a cântat „csárdás”? Cu știrea dînsului s'a făcut aceasta? Dacă da, prin aceasta ti dăm vot de neîncredere.

Dacă nu s'a făcut cu învoirea lui, — atunci însă nu-l juca — îl acuzăm cu lipsa de energie pentru-că a suferit amestecul celor necompetenți.

Di Dr. Andreiu Ilie deși ca arangier, dar' nepus de nimenia peste muzicanti,

pentru-ce a dat ordin la Țigani se tragă csárdás?

Di Aureliu Zigre a zis, că la tot cazul va fi csárdás — cu toate că și el a știut despre deciziunea noastră — pe responsabilitatea lui. Cum a cutezat să propage el idea csárdásului contra deciziunii noastre? Ear' la vorbele d-sale, că pe responsabilitatea lui, ti zicem că departe e și departe să și fie, ca el să ne reprezente; dar' dacă totuși e gata pentru responsabilitate, poftim, fie responsabil nu pentru noi ci pentru sine, și-l rugăm să o și facă aceasta.

Declarațiunile susnumiților domni le așteptăm în termenul cel mai scurt.

Le-am scris acestea la dorința părții aceleia dintre noi, care e conștie de chemarea sa, nu în timpul de față, nu în marele Bihor, ci în Oradea-mare; care parte încă nu se rușinează a se declara pe față de români chiar și înaintea străinilor; căci nu-i virtute a fi Român — între Români.

„La noi e putred mărul” și numai așa e mod de curățire, dacă publicul român va aduce verdict adribitor asupra acelora, cari din ori-ce interese, sub masca — în alte împrejurări a frumosului și a admisibilului cuvent — de complezanță, — umbă în dragul Ungurilor și pe atari îi apasă greul păcat de servilism. Am voit și vom firm, ca tinerimea din Oradea să fim un far luminător în Bihor, să răspândim spiritul de naționalism.

Asta însă nu s'a putut căci partea doritoare — din egoism — de partidă, — din bigotism — de confesionalism, ne a legat mâinile încât am încetat de a fi un corp viu, și am devenit cadavru, care răspunde duhoare de lașitate și servilism. Asta nu se mai poate! Mai mult n'o suferim!

Le-am scris acestea din încredințarea colegilor doritori de a se emancipa de sub egida celor cari se laudă: „mondiam hogy lesz csárdás és volt”. Cine le-a zis acestea nu spunem deocamdată, căci nomina — plane în cazul de față — sunt odioase.

Deocamdată atâtea. Dar' dacă publicul român va avea paciență, vom pătrunde și mai tare în meritul lucrului și vom scoate la lumină tot, ce face insuportabilă starea noastră.

Pentru toate cele scrise luăm întreagă responsabilitatea, noi stăm la dispoziția oricui, însă exclusiv numai pe calea asta.

Ne recomandăm în bunavoința onoratului public român.

George Crețu,
stud. în drept.

Eugen Șimonca,
stud. în drept.

Constantin Manea,
stud. în drept.

REVISTA PRESEI.

Presa română.

Gazeta Transilvaniei (nr. 29) se ocupă de nou cu asociațiunea transilvană, și cu adunarea generală extraordinară a ei, convocată în afacerea schimbării statutelor. Inșiră pe scurt starea lucrului „din care rezultă clar și limpede, că adunarea generală nici odată nu va pute să răscumpere cu astfel de jertfe (schimbarea titlului, Red. „Trib.”) aprobarea proiectului de statute votat la 1895, ci pentru apărarea existenței amenințate a societății va trebui mai mult ca ori-când să susțină terenul și poziția de drept a Asociațiunii transilvanice”, circumscrie în statutele ei înfărise de Maiestatea S. a.

Dreptatea (nr. 28) vorbește despre alegerile din Austria și constată că în sinul Nemților s'au lăstește „torentul federalistic”. Ba s'au lăstește pornirea federalistică și în Bohemia și Galiția, ear' federalismul, proclamat odată în Austria, poate avea influență și asupra Ungariei, căci și în Ungaria este element „slavean”. Dreptatea încheie:

„Și care ar fi oare mijlocul cel mai bun de preîngrijire sau de scutire ori asigurare al elementului maghiar din Ungaria? De sigur că nu sistemul cu „teremtette”, cu cărna și cu vișea, ci un sistem onest, cinstit, adevărat constituțional-liberal”.

CRONICĂ

Sibiu, 19 Febr. n. 1897

Invitare. P. t. membrii din comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiuului” sînt poțiti la sedința comitetului, ce se va ține luni în 10/22 Februarie a. c. la orele 6 seara în localul „Asociațiunii transilvanice”.

Dela comitat. Ni-s'a trimis spre publicare următorul anunț: Din partea comisiunii agronomice a comitatului Sibiu, se cedează comunelor, societăților ori particularelor un cupot mare și unul mic pentru uscarea prunelor, spre folosire gratuită, și pentru un timp anumit.

Spesele transportului, și responsabilitatea pentru păstrare, precum și pentru retrimiteră fără spese și în starea de mai înainte, — le poartă împrumutătorul. Cereri pentru cedare sînt a se înalta comisiunii până la 1 Mai

1897. Sibiu în 16 Februarie 1897. Președintele comisiunii agronomice: Reissenberger m. p. vicecomite.

Congresul din Czegléd. În sedința lor din 16 Febr. n. socialiștii adunați în congres, la Czegléd, au hotărît între altele, ca ziarul „Földmívelő”, dirijat de Czurdy Feri, să fie organul țăranilor socialiști. Alaltăieri s'a ținut ultima sedință. În urma unei aprinse discuții, cei adunați au declarat, că ei, ear' nu socialiștii adunați deunzile la Buda-pesta sînt adevărații țăranii socialiști; s'a decis apoi, ca ziua de 1 Mai să se sărbzeze pretutindeni cu demonstrații, ear' unde nu se poate, barem prin suspendarea muncii. Viitorul congres se va ține la Seghedin, în primele două zile de Crăciun. Acei țăranii dintre congresiști, cari nu aprobă acușele aduse de președintele Vá-konyi, proprietar de case în Buda-pesta, socialiștilor adunați la congresul din capitală, au voit să țină o altă adunare, dar' căpitanul poliției nu le-a conces.

Conferența internațională din Veneția. În sedința sa de ieri a început desbaterea în general asupra proiectului prezentat prin ministerul de externe austro-ungar. Pe baza hotărîrilor luate mai înainte, desbaterele decurg în secret.

Incendii din Dresda. Incendii izbucnit în biserica Crucii, din Dresda, a făcut pustiiri enorme, de oare-ce pompierii nu s'au putut apuca la timp de muncă, din cauza fumului des. Altarul vestit prin frumusețea sa rară, — prețioasele odore bisericești, biblioteca, clopotele, — totul s'a prefăcut în cenușe. Gînerile crăcnicului și doi pompieri au rămas greu răniți. Puțin după izbucnirea focului a spărut la locul sinistrului prințal Frideric August, cu soția sa. Biserica Crucii cea mai de frunte biserică protestantă în Dresda, a fost renovată în 1764—1785, după-ce de mai multe-ori a ruinat-o focul și mai pe urmă o dărăpănase o bombardare puternică. Acum ea a fost asigurată pentru 1 milion și jumătate marce.

Oraș celtic. Protopopul Vosinsky din Szegvár a aflat într-o vale din apropiere urmele unui oraș celtic, de prin secolul 4—5, înainte de Christos. Între altele el a aflat o sabie de fier, cu teacă, două lănci de fier, un cuțit de fier, mai multe vase de bronz ș. a. În Görtöz—Belecke încă s'au aflat de curînd mai multe anticități interesante.

Ce face dragostea! O crimă grozavă s'a desfășurat deunzile în comuna Obersta, din com. Arad, la casa țăranului Iancu Onescu. Iancu Onescu se căsătorise înainte cu 4 ani. Nu mult i-a dăinuit însă fericirea cașnică, de oare-ce frumoasa sa soție s'a îndrăgostit în flăcăul Petru Gaspar, reîntors din cătanie. Nefericitul bărbat a încercat totul, să readucă la calea cea bună pe rădăcita sa soție, dar' — înzădar. Ajuns la desperare, bietul țăran „și-a croit un negru plan de răzbunare. Într-una din zile s'a depărtat de acasă, sub cuvînt ca vrea să aducă lemne din pădure. Peste un cîas s'a reîntors și s'a furisat în cămară, spre a pîndi sosirea iobovnicului. Într-aceea se înnoptase. Desperatul bărbat, cu un lung cuțit în mînă, aștepta, stăpînit de grele și negre gânduri, sosirea dușmanului său de moarte. Deodată ușa grădelor dinaintea casei se deschise și în pridvor se ivi un bărbat. Ca un tîgîr se repezi Iancu Onescu asupra-i și cu mai multe împănături de cuțit îl culcă pe dată la pămînt, unde nefericitul nu peste mult muri. Onescu deschise apoi ușa casei și în ton agitat își chemă soția, să vadă ce-i în pridvor. Femeea grăbi îndată cu o luminare. Pe căt de mare a fost păcatul necredincioasei soții, pe atât de grozavă a fost surprinderea ucigașului, când în chipul desigur al cadavruului el recunoscu pe însuși fratele său, care venise să-l vadă. Înfrînt de desnădejde, ucigașul s'a predat însuși tribunalului, și-și iee meritata pedeapsă.

Un divorț interesant. La tribunalul din Londra s'a petrecut de curînd, cu prilegiul unui proces de divorț, un cas foarte nostim. Un anumit Hess, comerciant, a încercat soției sale proces de divorț pentru adulter. Când era să se înceapă ascultarea părților litigante, avocatul pritorului se ridică și ceru amnarea pertractării, de oare-ce clientul său a plecat mai de mult la Paris, ear' de atunci nu i-a mai auzit de veste; nici chiar poliția nu i-a putut da de urmă. Avocatul are bănuială basată, că bărbatul e ținut prins de încrezuții soției, cari nu-l vor elibera, până-ce nu se va sfîrși procesul. Soția a protestat împotriva acestei bănueli, susținînd, că soțul ei a plecat în afaceri la Madagascar. Tribunalul a amnat pertractarea pe timp nedeterminat. — How original!

Căsătorie de probă. În toate timpurile căsătorie de probă a fost idealul acelor, cari nu se încred în lanțurile de rose ale vieții casnice, ci le-ar plăcea să le probeze trîncina înainte de a se da pentru înțreagă viața dulcei robii. Acum de curînd s'a dat în Germania un ordin prea înalt, care a admis o astfel de căsătorie. Un tînăr, numit Glogin, a rămas orfan, la vîrsta de 19 ani. Tatăl său i-a lăsat o mare moșie. Moșia era însă îngreunată de multe datorii. Creditorii voră să lăciteze moșia. Atunci un proprietar bogat se oferă să plătească datoriile, dacă Glogin își va încredința de soție pe fiica sa. Dar' tribunalul nu permise tînărului, abia de 18 ani, să se căsătorească. În acest impas marele proprietar exoperă prin grație prea înaltă concesiă de căsătorie. Tînărul puti lua de soție pe fiica proprietarului, dar' pe lângă clausula, că legătura aceasta se va considera de valabilă numai în cas dacă în curs de 6 săptămîni tînărul se

va declara aplecat a se lega pe viață cu fata. — Păcat, că nu știm șifarea, că oare avută proba rezultatul mulțumitor sau nu.

Nansen la Stanley. Cu prilegiul petrecerii sale la Londra, Nansen a vizitat și pe Stanley. După masă vestitul explorator african a chemat la sine pe copilașul său, să-l vadă și el pe Nansen. Iubitorul tată spera la sigur, că sfătosul său copilaș va rosti o frumoasă allocuție la adresa distinsului oaspe. Societatea, care fusese chemată la masă, încă aștepta cu încredere ce va face copilașul. Când colo ce se vede? Mititelul rămase mut, mut ca peștele, și abia într'un târziu, după ploaia de stăruințe a celor de față, își deschise buzele. — „Ei, ce-i dorești dlui Nansen?” — Copilul se apropiă sfios de Nansen, se uită un moment cu ochi de lup la el, apoi exclamă: „Ghete nouă!” — Tabloul!

Cremațiunea lui Mitterwarzer. Ce ție și soarta omului! Une-ori nici barem cadavru nu ție-l lasă să odihnească în pace. Așa e cu celebrul teatralist Mitterwarzer din Viena. Cadavru lui a fost sfințit de preotul Carl Dö-fler din Viena, pentru a pute fi transpus spre înmormîntare la Gotha, oraș natal al lui Mitterwarzer. Prietini! acestuia voesc însă cu ori-ce preț să-l ardă, ear' nu să-l înmormînteze, pentru-că asta ar fi fost dorința răposatului, care — zice-se — avea oroare de gîndul putrefacțiunii trupului său, după-cum nu arare-ori s'a exprimat în viață fiind. Dar' pe lângă toate acestea Mitterwarzer era foarte religios. De aceea prietini! sei au spus preotului Dö-fler, că vor înmormînta cadavru, pentru-că numai așa se putea exopera sfințirea. Acum, pentru a eși din încredințarea pe care înșii și-au făcut-o, prietini! răposatului s'ar fi hotărît a înmormînta deocamdată cadavru în Gotha, ear' după-ce astfel se va fi satisfăcut recerîntelor bisericești, ei îl vor exhuma spre a-l arde.

Știri mîrșite. În Sighetul-Marmarășiei a izbucnit în noaptea de 18 Februarie un incendiu groznic; numeroase case au căzut jertfa flăcărilor. — În Londra 13000 lucrători de corabii s'au pus în grevă. — Administrator al episcopiei sîrbesti de Buda a fost numit arhimandritul Lucian Bogdanovics, care are abia 30 ani — Știrea despre eliberarea husarilor din Bealkovice totuși e adevărată; ucigașii au plecat din Komárom spre casă. — În Cluj se va întemeia un mare depozit de tutun. — Cassierul orășenesc Klovovski din Varsovia a fost arestat pentru o defraudare mai mare.

VIEȚA SOCIALĂ.

Petrecerea din Arpaș.

— Scrisoare particulară. —

De lângă Olt, 13 Febr. n.

Tinerimea studiosă din Arpașul-inferior și giur, a arangiat pe ziua de 10 Ianuarie st. n. 1897, în saalele școlii române din Arpaș o producțiune declamatorie teatrală, împreună cu joc. Petrecerea a avut următor program: „Rugămintea din urmă”, de G. Coșbuc; „Tatăl și fiul”, dialog de I. Murășan; „Sofo”, „Cărlanții”, vodeli într'un act de I. Negruzzi; „Herșon-Bucegiu”, monolog de V. Alexandri și „Răsritul din Paris”.

Numele tinerilor diletanți sînt domni: Nicolau Ticaciuc student, Nicolau Dumitru, ascult. de pedagogie, N. Dobrin, asc. de pedagogie, Galacteon Ganea, ascult. de pedagogie, George Vas, asc. de pedagogie și Maria Ucenic o dragălașă țăranuță.

Rezultatul producțiunii în genere a fost peste așteptare.

În special rezultatul moral a fost surprinzător. Fiecare își cunoștea rola sa și o îndeplinea cu excitație. Au putut cu succes învinge greutatea de începători și n'au decăt cu deplină încredere să continue pașul început și ostenele lor vor avea rezultat dorit în popor, pentru a cărui cultivare se trudește.

După producțiune a urmat petrecere cu joc.

Inteligența din giur a binevoit a onora cu prezența ei așteptată începutul acestei tinerimi, și prin toate a-i încurajă pentru viitor, lăudându-le pașul făcut.

Rezultatul material a fost mulțumitor, așa căt după acoperirea tuturor speșelor avute cu arangiarea saalelor și alte spese, totuși a rămas frumuseț venit curat, care e destinat spre scopuri filantropice.

Suprasolvirii au făcut domni: I. Giurca, invetător în Colun 50 cr.; Dr. Comșa, medic în Arpaș 20 cr.; Ioan Banciu, invetător în Viștea sup. 80 cr.; Nicolae Poparad, comerciant în Viștea-inferioară 1 fl.; Alex. Bîrbat, sergent 50 cr.; Löbl M., comerciant în Arpaș 80 cr.; Szaboszlaj, pretor în Arpaș 40 cr.; Alexandru Șerban, pretor în Voila 1 fl.

Poporul asistent la producțiune a rămas foarte încîntat, și cu dragoste amintește petrecerea din 10 Ianuarie.

Un participător.

Editor și redactor responsabil: Teodor V. Păcățian.
Proprietar: Pentru „Tipografia”, societate pe
acțiuni: V. H. Dressandt.

